

అ త్రి త్తు డు

విప్పటిలాగా ఎర్రనిసంధ్య పడమటిదిక్కున కాలుతూవుండే సమయానికి, యథావిధిగా అచ్యుతరావు ముస్తాబు చేసుకుని వాహ్యాళికి బయలుదేరాడు.

గేటువరకూ వచ్చాక వెనకనుంచి పిలుపు వినబడి తలత్రిప్పి చూశాడు. వంటవాడు పరమేశం శేయెత్తి పిలుస్తూన్న వాడల్లా వినయవిధేయతలతో "ఈ పూటకు ఏం చేయమంటారు బాబూ!" అని ప్రశ్నించాడు.

తను గేటు టాటబోయే సమయం వరకూ యీ సంగతి వంట వాడికి ఎందుచేత గుర్తుకురాదో అర్థంకాదు అచ్యుతరావుకు. విసుక్కుంటూ బదులుచెప్పి బయటకు వచ్చేశాడు.

ఎదురుగా రోజూ జరిగే నితక్యుత్యం మరొకటి జరుగుతోంది కొంచెం ఎత్తులో.

ఆ ఎదుటింటి మేడమీద ఎడంవైపు గది కిటికీ తలుపులు తెరుచుకున్నాయి. రిచైరయిన గజ్ బెడ్ ఆఫీసరు పర్యాల నాయుడు ఆ కిటికీ చువ్వల నందులలోంచి ఒకమూలగా పశ్చి

మాదికేసి చూస్తూ, చుట్టపొగ వదులుతూ తనలో తాను ఆనందం అనుభవిస్తున్నాడు.

ఒకవేళ అచ్యుతరావు ఆగమనాన్ని అతను పసిగట్టినట్లయితే “చూశారా యీ ప్రకృతిసౌందర్యం: ఈ గోరీలవంటి మేడల మీద నుంచి, సిటిలోని యీ కుటిల వాతావరణాన్ని అమాయకంగా మభ్యపరుస్తున్న మృదువయిన ఆనందం. ఆహా!” అంటాడు.

తనకు చిరాకు కలుగుతుంది.

కాని యిది అప్పుడప్పుడు మాత్రమే జరిగేసంగతే కాబట్టి, యివాళ జరగటం సంభవించక పోగా అచ్యుతరావు సంతోషిస్తూ ఆ వీధిదాటి బజారులోకి వచ్చాడు.

రోడ్డునున్న బురదకు అతడి పంచె అంచు కొంచం తడిసింది. వానవస్తే ఎంత మంచిబట్టలు వేసుకున్నా ఏం లాభం? అయినా యీవూరి రోడ్లు మంచివి కాబట్టి కొంతవరకూ ఫరవాలేదు. అచ్యుతరావుకు రెయిన్ కోటు వేసుకోవటమంటే అసహ్యం. అది వేసుకున్న వాడు మిలటరీ వాడిలాగా వుంటాడని అతని అభిప్రాయం.

ఈలోగా సైకిలుమీద ఒక యువకుడు తనశక్తి సామర్థ్యాలను పయోగిస్తూ, వాయువేగంతో వచ్చి, మరీ పుట్ పాత్ మీద నడిస్తే బురద అంటుతుందన్న భయంతో కొంచం యివతలగా నడుస్తున్న అచ్యుతరావును యించుమించు గుద్దినంత పనిచేసి, ఒక్కభుజం రాపుడుతో మట్టుకు పోనిచ్చి, ఏమీ జరగనట్లు దూసుకు పోయాడు.

అచ్యుతరావుకు కోపం వచ్చి “వీళ్లని అర్జంటుగాళ్ళని పిలవొచ్చు” ననుకున్నాడు. ఈ మాదిరి యువకులున్న లోకంమీద

తాను చీదరించుకోకుండా ఎలా వూరుకోగలడు? అనలు యిటు వంటి అబ్బాయిల్ని చూసుకుని "మా అల్లుడు" అని ఎట్లా గర్వ పడుతూ చెప్పుకుంటారో పిల్లల నిచ్చిన మామలు?

క్రమక్రమంగా అతను నడుస్తూన్న కొద్దీ అనుదినం చూడటానికి అలవాటుపడిన కొన్ని క్రియలు జరిగిపోయినాయి. జింకపిల్ల కారున్న యింటిముందు పడుకుని ఆలోచిస్తోంది. తనని యిలా నిర్దయగా కట్టి పడవేసిన మనుషుల్ని గురించి గావును. తన యింట్లో పనిచీసే యాదమ్మ కొడుకు వెంకటి తోటిపిల్లలతో చేరి ఒక సందులో గోలీకాయలు ఆడుతూ తననిచూసి భయంతో మూలకు నక్కాడు. పార్వతి అనే పన్నెండేళ్ళ పిల్ల అతన్ని చూసి నవ్వుతూ సిగ్గుతో లోపలకు పోయింది.

కొన్ని రోజులు క్రితం ఒక ఆదివారంనాడు గావును ఆ పిల్లను చూశాక "యింకో కొన్ని సంవత్సరాలు పోతే యీ పిల్ల అందానికి పట్టపగ్గాలు వుండవు" అనిపించింది. సరదాగా మాట్లాడాలని పించింది. ప్రక్కయింటివాళ్ళ నడిగి గులాబీ పూలు తెచ్చుకుంటూన్నట్లుంది. గులాబీపూలంపే తనకూ యిష్టమే.

"అమ్మాయ్! నాకో గులాబీపూ వియ్యమా?" అని అడిగాడు.

ఆ అమ్మాయి మాట్లాడకుండా ఓ పువ్వు అందిచ్చి తన విశాల నేత్రాలను విప్పి ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ నిలబడ్డది.

"నీ పేరు?"

"పార్వతి"

అచ్యుతరావు "నన్ను పెళ్లి చేసుకుంటావా?" అని అడిగాడు సరదాగా, భుజా లెగుర వేసి.

ఒక క్షణం అతని ముఖంవంక తేరిపార చూసి "మా అమ్మతో చెబుతానుండు" అని ఆ అమ్మాయి తుర్రున లోపలకు పరుగెత్తింది.

అచ్యుతరావు సిగ్గుపడి గబగబ ముందుకు సాగి, ఒక నిమిషం గడిచాక వెనుదిరిగి చూశాడు. ఆ పిల్ల ఆశ్చర్యంగా ఓ నడి వయసు స్త్రీతో ఏమిటో చేతులు త్రిప్పుతూ చెబుతోంది. ఆమె చిన్నగా నవ్వుతోంది. తల త్రిప్పేసుకున్నాడు.

తను సాధారణంగా యితా మాట్లాడడే. ఈ మధురమైన అనుభవంతో అతని శరీరం పులకరించింది. తన వయస్సు ముప్పయికూడా దాటుతోంది. కాని....

అప్పటినుంచీ తాను ఎప్పుడు కనుపించినా ఆ పిల్ల తుర్రున లోపలకు పారిపోతుంది. ఇది పరిపాటి అయింది; తను సిగ్గుతో నవ్వుకోవటం కూడా.

అదంగా, ఒకే క్రమంలో కట్టబడిన క్వార్టర్స్ దాటుతున్నాడు. అవి కట్టబడింది శాసనసభా సభ్యులకోసం. కాని అవి వాళ్ళ బంధువులకూ, స్నేహితులకూ ఆలవాలమైపోయాయి. ఒకచోట సినిమా కంపెనీ కూడా వుంది. అతనికి చప్పున ఒక సత్యం స్ఫురించింది. ఒకడికోసం ఒకడు తంటాలు పడటం యీ జగన్నాటక మాయలీలలో ఒకటి.

“కహా జాతే?” అన్నాడు రిజైవాడు ప్రక్కకువచ్చి రథాన్ని ఆపుతూ.

అచ్యుతరావుకు యిక్కడ చాలా రోజులనుంచీ వుంటున్నా ఉర్దూ సర్కిగారాడు. కాని అవసరంవస్తే ‘నై’ అనీ, ‘జావ్’ అనీ అనగలడు.

ఇప్పుడు ఆగ్రహంతో “నై, జావ్” అన్నాడు.

“బస్ కిరాయివ్వండి సాబ్. దించేస్తా”

ఆ దారిన బస్సు ఏమీ లేకపోయినా వాడలానే అంటాడు. అచ్యుతరావు వినిపించుకోకుండా వెళ్ళిపోసాగాడు.

రిజైలలో తిరిగే మనుష్యుల్ని చూస్తే అతనికి తెగనిమంట. ఈ

భారతీయులు యితర దేశస్థులు కత్తులతో, పోర్కులతో తిండి తింటే దేముడిచ్చిన చేతులుండగా అవన్నీ ఎందుకని ఎగతాళి చేస్తారు. గాని దేముడిచ్చిన కాళ్లు వుండగా ఒక మనిషి తొక్కే బండిలో సిగ్గు, లజ్జా విడిచి ఎలా కూర్చోగలుగుతారో అనూహ్యం. అబ్బ; ఈ ఊళ్ళో మరీను. ఆయిదారుగురు గుమికూడి ఒక రిజైలో యిరుక్కుంటారు ఒకళ్ళమీద ఒకళ్ళు. ఒకళ్ళక్రింద ఒకళ్ళు. మొన్న యిద్దరాడవాళ్ళ మధ్య ఒక మొగవాడు జాగా లేకుండానే కూర్చోవటం చూసి "చీ" అని ఏవగించుకున్నాడు. యువతులు కూర్చునే విధానం చూసితీరాలి. ఈమధ్య ఓ క్రొత్త భంగిమ నేర్చుకున్నారు; ఓ వైపు కటిప్రదేశమూ, రెండోవైపు ఐమూలగా కాళ్ళు వుంచి వయ్యారమనుకుంటూ రిజై అంతా ఆక్రమించుకుంటారు.

ఇలా ఆలోచించుకుంటూ సందడిగా, రకరకాల మనుషులతో కూడివున్న ఓ బజారులోనికి వచ్చి పడ్డాడు. ఏక్ సవారీ, దో సవారీ, దువ్వనా, తీన్ అణాలతో మ్రోగిపోతుంది ఆ ప్రదేశం గజిబిజిగా. చచ్చేయిరుకు.

"సుల్తాన్ బజారు ఎందులకు ప్రసిద్ధిగా?" అని ఓ గురువుగారు శిష్యుల్ని ప్రశ్న వేస్తే.

"సీతాకోక చిలుకలకు" అని జవాబు.

"మరియు?"

"గండుతుమ్మెదలకు"

ఈ లోకంలో కొంతమంది రాజకీయవేత్తలుగా, కొంతమంది సినిమాతారలుగా, కవులుగా, కథకులుగా, చిత్రకారులుగా, మేధానంపన్నులుగా పైకివస్తారు, కొంతమంది రొడీలుగా పేరు తెచ్చుకున్న వాళ్ళు వున్నారు. అలానే "సుల్తాన్ బజారు ఫేమస్" అని

పేరు తెచ్చుకున్నవాళ్ళూ అనేకులు. ఓహో! ఈ సృష్టిలో పేరు గలవాళ్ళు ఎంతమంది వున్నారు!

అసలు యిది కలగాపులగంగావున్న ప్రదేశం. చార్మీనార్ దాటి వెడితే ఆరేబియాఅన్న భ్రమ కలుగుతుంది. లేక మోగలాయీల నాటి వాతావరణమూ, సంప్రదాయమూ కళ్ళకు కట్టిపట్లు కనిపిస్తుంది. మధ్యతరగతి కుటుంబీకులూ, బీదవారూ ఆనందించేందుకు యిక్కడ ఏమీ సాధనంలేదు. మరీ ధనవంతులు యిక్కడ అమెరికా చూస్తారుట. హుస్సేన్ సాగర్ దాటి జంటనగరం లోకి అడుగుపెడితే మనుషులులేని పాశ్చాత్యదేశాల రోడ్లవంటి రోడ్లు. ఇంకా అందం తరచబోదామని లోపలకుపోతే అసలు నరసంచారమే లేదు. ఇన్ని విభిన్న మనస్తత్వాలతో, రకరకాల కులాల స్వంతపద్ధతులలో, బురఖాలు వేసుకుని యింకా తిరుగుతూన్న రస్తాలలో—ప్రతిచోటా యీనాడు ఎక్కడకు పోయినా తాండవించే నాగరికత కొంతభాగం పంచుకుంది. నాగరికత! ఆసభ్యకరమైన ఒక అంశాన్ని ధైర్యంతో బాహుటంగా ప్రదర్శించటమేతప్ప నాగరికత మరొకటికాదని అచ్యుతరావు అర్థం చెప్పుకున్నాడు.

నాలుగురోడ్లమధ్య నిలబడివున్న బీట్ కానిస్టేబిల్ అతనికి తెలిసినవాడు అవటంచేత శాల్యూట్ చేశాడు. ఎవరికో 'పాన్' అందిస్తూన్న కిల్లీకొట్టు దమ్ముడిలు గౌరవపురస్కరంగా నవ్వాడు. మరుక్షణంలో వీళ్ళిద్దరినీ చూసి జాలిచెందటం ప్రారంభించాడు అచ్యుతరావు. పాపం ఏం జీవితాలు వాళ్ళవి? ఆ కానిస్టేబిల్ అదేజాగాలో ఎప్పుడూ నిలబడి వికృతంగా చేతులు అటూ ఇటూ ఆడిస్తూ ఎవరిదారిన వాళ్ళను సాగనంపాలి. చలివేస్తే ఓవర్ కోటు వేసుకునీ, వానవస్తే గొడుగువేసుకుని ఆ అల్పత్వానికి గురిఅవుతూ ఆ నరకబాధ అనుభవిస్తూ వుండాలి. కిల్లీకొట్టు

దమ్మిడీలుకూడా అంతే. పొద్దుట ఎనిమిదింటికి తెరిచినషాపు రాత్రి పన్నెండింటివరకూ ముయ్యక అలా ఎందరికో ఆకులు చుట్టియిస్తూ, సిగరెట్లు అందిస్తూ, బూతుమాటలు మాట్లాడుతూ దుర్భరజీవితం గడుపుతూంటాడు. పాపం! ఆశ్చర్యం! వాళ్ళ జీవితాలు హేయమైనవని వాళ్లకు తెలియదు. వాళ్ళు ఇతరుల సానుభూతి వక్రమార్గంలో చూరగొంటున్నామనీ వాళ్లకు తెలియదు. వాళ్ళకు ఆత్మవిమర్శనా జ్ఞానంలేదు. వాళ్ళమీద వాళ్ళు జాలిపడరు.

తను!మరితను! తనగురించితనకు తెలిసినంతబాగా ఎవరినిగుంచీ ఎవరికీ తెలియదు. అంతేగాక తనకు యితరులగురించికూడా ఊణ్ణంగా తెలుసు. ఆ మాదిరి మనుషులు తననుచూసినప్పుడు ఏమనుకుంటారు. ఆయనకు ఒక బాధ్యతలేదు. ఆహారం. జీవితమంటే ఆయనదే అనుకొంటారు. ఆ అప్పుడు మాత్రం తాము అసూయతో, బాధతో కుళ్ళిపోతారు. అసలు వాళ్లెవరూ వాళ్ళని గురించి తెలుసుకునేందుకు ప్రయత్నించరేం? అతను గర్వపడ్డాడు. తనలాగా ఆలోచించడం ఎవరికీచేతకాదు.

తన జీవిత విధానం పట్ల అచ్యుతరావుకు చాలా విశ్వాసమూ, తృప్తి వున్నాయి.

తాను రిజై ఎక్కడు అందరిలాగా.

ఉద్యోగం చేయడు.

హోటళ్ళలోంచి కడుపునిండా మేసి, త్రాగి బయటకు వస్తూన్న అనేకమంది విచిత్ర జీవుల్ని, మేయటానికి, త్రాగటానికి, లోపలకు పోతూన్న వందలకు వందలు పౌరుల్ని అచ్యుతరావు చూశాడు.

అబ్బ! రోత.

హోటళ్ళలో తినేవాళ్ళని బయటనుంచి చూస్తే వాళ్ళంతా ఎవరి దారిన వారు ఎగబడి తింటూన్నట్లు కనిపిస్తుంది. ఎంతమంది తింటారో అంతమంది జనాభాలో కూర్చుని ఒకరు తిన్న పళ్లాలలో ఒకరు తింటారు. కొన్ని వేలమంది తృప్తిగా చప్పరించి, వేసిన చెంచాలను పెదవుల మధ్యగా నోటిలోకి పోనిచ్చి, నాలి కత్తో పట్టు చిక్కించుకుని చప్పరిస్తారు. పాకంలో చేసిన తీపి పదార్థాలూ, సాంబారంటారే అదీ తింటున్నప్పుడూ, త్రాగుతున్నప్పుడు చూడాలి. పోనీ ఎవరిదారిన వాళ్లు తిని ఊరుకోక ఒకరి ముఖంవంక ఒకరు తేరిపార చూసుకోవటమూ, వాడింకా చూస్తున్నాడా అని వీడూ, వీడింకా చూస్తున్నాడా అని వాడూ.... ఇలా చీదరించుకోవటంతో తన కసినంతా తీర్చుకుని అక్కడి నుంచి దాటాడు.

తన ప్రవర్తనకు వన్నె తెచ్చే మరోవిషయం: తాను హోటళ్ళ చుట్టూ తిరగడు.

అదే తలుచుకుంటూ, గర్వ పరవశుడౌతూ బస్ స్టాండ్ దాటి కొంత దూరం పోయేసరికి ఒక సినిమా హాలులో విపరీతంగా జనం త్రొక్కిసలాడుకుంటూ వుండటం, కుమ్ముకోవటం దృగ్గోచరమైంది. ఈ రోజే మొదలైన హిందీసినిమా చూడటంకోసం జనం తండోపతండాలుగా వచ్చారు. ఒకడు అక్కడున్న బొమ్మలను చూస్తూ, యిదివరకు పత్రికలో చదివిన కథను గుర్తు తెచ్చుకుంటూ “అప్పుడు వాళ్ళిద్దరూ లవ్ లో పడ్డారు” అని ప్రక్కవాడికి వివరిస్తున్నాడు. భార్యాభర్తల మోస్తరు వున్న యిద్దరు రిజైలోంచి దిగగా మొగవాడు కిల్లీ నముల్తాన్న ఆడదాన్ని “నీవిక్కడే నిల్చో”మని చెప్పి తాను లోపలకు పోయి మందలో కలిశాడు. ప్రతి కొత్తసినిమాకీ మొదటి రోజునే హాజరయ్యే ఒక కాలేజీ అమ్మాయిని గురించి యిద్దరు అబ్బాయిలు

వ్యాఖ్యానించుకుంటున్నారు. పిల్లల తల్లులు ఎందుకొచ్చామా అని విసుగుకుంటాన్నారేకాని కదలనన్నా కదలరు. ఈ దృశ్యాలన్నీ అచ్యుతరావు చూశాడు. భరించలేక పోయాడు. కదిలి అ వాతా వరణం దాటి బయటపడ్డాక “అమ్మయ్య” అని హాయిగా ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు.

తనకు ఘనత నాసాదించే మరోవిషయం: సినిమాలు ఎప్పుడో గానిచూడడు.

హఠాత్తుగా తనముందు లోకం ఎంత అనిపించింది. ఇంకా ఏమో అనిపించ బోతుండగా ప్రక్కనించి వేగంగా దాటి పోతూన్న రిజైలోని ఓ వ్యక్తి “ఏమండోయి అచ్యుతరావు గారూ!” అని పేరు పెట్టి పిలవటం వినిపించింది. అయినా అతను ఆగలేదు. తలత్రిప్పి వెనక్కి చూడకుండా, మామూలుగా నడవసాగాడు. ఆ పిలిచింది ఎవరో తనకు తెలుసు. అతనలా వాహనం మీద, అదోదర్జా అనుకుని కూర్చుని కుశల ప్రశ్నలు వేస్తూండటమూ, తను నిలబడి సమాధానాలు చెబుతూండటమూనా? అచ్యుతరావు బ్రతికివుండగా అటువంటి పొరపాటు వని ఎప్పుడూ చేయడు.

అతనికి అనందం కలిగింది. తనలో ఏదో ప్రత్యేకత వుంది. అది ఎవరూ అందుకోలేనిది. తాను దేనినో సాధించాడు.

ముందుకు సాగాడు. ప్రజలంతా ఎక్కడికో పనివున్నట్లుగా గుంపులు గుంపులుగా పోతున్నారు. ఈ ఊర్లో వున్న బ్రహ్మాండ మైన విచిత్రం యిది ఒకటి. సాధారణంగా పండగవస్తే కొత్త బట్టలుకట్టు కుంటారు. శుభ్రంగా పలహారాలు చేసుకుతింటారు. సరదాగా వుంటారు. ఇక్కడ అదేమీ కనపడదు. మనుషులంతా రోడ్లమీదకు వచ్చేసి క్యూసిస్టమ్లో నడిచినట్లు వరుసగా నడిచి పోతూ వుంటారు మాట్లాడనైనా మాట్లాడుకోకుండా.

“... ఆంధ్రజీవితములో ముఖ్యపాత్ర వహిస్తున్నది.”
 పెద్దరంగుల గుడ్డమీద గుండ్రని అక్షరాలతో లిఖించబడి వేళ్లాడ
 గట్టబడి వుంది ఒకచోట.....ముసిముసిగా నవ్వుకున్నాడు.
 తర్వాత జాలిపడ్డాడు. ఇదంతా ప్రకటనాచాతుర్యం. చాప
 ల్యం. ఆ మాటకు వస్తే ఏది ఆంధ్రజీవితములో ముఖ్య
 పాత్ర వహించబట్లేదు గనుక? “ఆవకాయ” అతడి పెదవుల
 మీద కొంటెతనంతో కూడిన చిరునవ్వు చిందులాడింది.
 కొంటెగా ఆలోచించటంలో కూడా తాను మొనగాడు. ఈమధ్య
 తనకు తెలిసిన ఓ యువకుడు వున్నట్లుండి కోలినాస్ చిరునవ్వులు
 విరజల్లటం ప్రారంభించాడు. ఒక మిత్రుడిలాంటివాడు యిల్లు
 కట్టడం ప్రారంభించి వూరికినే జాప్యం చేస్తూంటే “హార్లిక్యు తాగ
 వయ్యా” అని సలహా యిచ్చాడు తను. ప్రతి పత్రికా తప్పని
 సరిగా చదివే తన ప్రక్కయింటి వాళ్ళ కుర్రాడిని అడిగితే
 ఏసినిమాతారకు ఏసబ్బు చర్మ సోందర్యాన్నిస్తుందో, ఏతలనూనె
 తెల్లజుత్తుని నల్లజుత్తుగా మారుస్తుందో, ఏతలనూనెజుత్తుని వాతుగా
 పెంచుతుందో, గడగడ వల్లించగలడు.

తన తెలివి తేటలకు మరో నిదర్శనం: ప్రకటనలు చూసి
 ఎప్పుడూ మోసపోడు.

ఇంతలో “అచ్యుతరావుగారూ” అని ఎవరో పిలిచారు.
 అతను ఆగాడు. ఆగినందుకు చిరాకు పడుతున్నట్లుగానే ముఖ
 భంగిమ ప్రదర్శిస్తూ నిలబడ్డాడు.
 రామనాథం అనే నలభయి ఏళ్ళ ఆయన ఎవరి
 తోనో మాట్లాడుతున్న వాడల్లా దగ్గరకు వచ్చి “నమస్కార
 మండీ” అన్నాడు. అచ్యుతరావు తప్పని సరిగా ప్రతి నమస్కా
 రం చేసి స్రశ్నార్థకంగా చూశాడు.

ఆయన నవ్వటానికి ప్రయత్నిస్తూ “ఎక్కడిదాకా బయల్దేరారు?” అన్నాడు. ఆచ్యుతరావు ముఖావంగా సమాధానం చెప్పాడు. ఆయన అష్ట కష్టాలు పడుతూ ఏదో అడగటానికి శాయశక్తులా తంటాలు పడు తున్నాడు. చిరుగుచొక్కాతోనూ, మోకాళ్ళపైకి ఎగసిన పంచెతోనూ, చెప్పులు లేని కాళ్ళతోనూ, మాసిన గడ్డంతోనూ, తైల సంస్కారం లేని జుట్టుతోనూ వున్న ఆయన ఆచ్యుతరావు యింటికి కొద్ది దూరంలో వున్న చిన్న పెంకుటింటిలో నివసిస్తున్న వ్యక్తి. తడబడుతున్న కంఠంతోనే ప్రస్తావనగా కొన్ని ప్రశ్నలు అడగ సాగాడు లాంఛన ప్రాయంగా. ఆచ్యుతరావు ముఖంలో నిర్లక్ష్యన్ని వ్యక్తం చేశాడు. చివరకు ఆయన రెండు చావునవ్వులు నవ్వి వాలిపోతూన్న ముఖాన్ని వాలిపోకుండా వుంచేందుకు ప్రయత్నిస్తూ “ఒక పాతిక రూయలుంటే సర్దుబాటు చేస్తారా. మా అయిదోదానికి చాలా జబ్బుగా వుంది” అంటూ నసిగాడు.

ఆతను ముఖం చిట్లించి “క్షమించండి. నా దగలేవు” అని మొహమాటం లేకుండా చెప్పేసి “వస్తాను.” అని అక్కడి నుంచి వచ్చే శాడు.

ముఖపరిచయం వున్నంత మాత్రాన డబ్బు అప్పు అడుగుతాడా యీ పెద్దమనిషి? తనమాట సత్తా ఎంతో తెలుసుకోవాలి నోరు జారేముందు. అసలు డబ్బు అప్పు యిచ్చే వాళ్ళన్నా పుచ్చుకునే వాళ్ళన్నా తనకు పరమ అసహ్యం. మానవత్వం చంపుకోవటానికి మరో పేరు. యీ రెండిట్లో ఏదైనా ఒకదానికి.

ఈయన గారికి తొంభయి రూపాయల జీతం. మొదటి భార్య చని పోయేటప్పటికే నలుగురు సంతానం. నోటిలోకి నాలుగు వేళ్ళూ పోవు. మురోపెళ్ళి వెలగబెట్టి అయిదో పిల్లను కన్నాడు. ఆ భార్యకు టి. బి. మరి డబ్బు చాలమంటే ఏం చాలుతుంది? ఈ మనుషులు

పెళ్ళి విషయంలో యెందుకు యింతబుద్ధిహీనంగా ప్రవర్తిస్తారో అర్థంకాదు. తనకు కాలుమీద కాలువేసుకుని తినగలిగినంత ఆస్తి వుంది. ముప్పయి ఏళ్ళు. అయినా యింతవకు పెండ్లిమాట తలపెట్టలేదు నిర్విచారంగా రోజులు గడుపుతున్నాడు.

అద్భుతమైన మరో సుగుణం. అందరిలా తను పెళ్ళి చేసుకుని ఆ రొంపిలో, బాదరబందీలో పడలేదు.

ఓహో! తనలో ఎన్ని సుగుణాలు! ఎంత గొప్ప లక్షణాలు!

ఒక బానిని మించింది మరొకటి. ఒక దానికన్న ఉన్నతమైనది మరొకటి. తను యీ ప్రపంచానికి ఒక ఆదర్శప్రాయుడు. తన్ని చూసి ప్రతివాడు అలా నేర్చుకోవాలి.

దేవుడు ఒక అపూర్వవ్యక్తిని సృష్టించి "యితరులు వేలెత్తి చూపటానికి యితనిలో దోషాలేమీ లేకుండా వుండుగాక" అన్నాడు.

అంతే, అతనే అచ్యుతరావై పోయాడు.

సహాయం. మానవులు ఒకరినొకరు సహాయం కోరుతారు. పరిధులు దాటతారు, ఆశలు పెంచు కుంటారు. ఆశలు త్రెంచు కుంటారు.

మొన్న తనకు వేలు విడిచిన మేనమామ కొడుకునొతానని చెప్పుకుంటూ ఒక యిరవై ఏళ్ళ కుర్రవాడు యింటికి వచ్చాడు. అతడు ఎవరు? ఈ సుధ్య దేశంలో ఎక్కడా చెల్లుబడికాని వాళ్ళు, అణాకానికి పనికిరానివాళ్ళు యీ హైదరాబాద్ నగరం ఉద్యోగాలు వొరగబెడుతుందని తంబలుతంబలుగా తరలివచ్చారు. ఎవరో ఒక పరపతిగలవాడిని ఆశ్రయిస్తారు. ఇహ అన్వేషణ సాగించుతారు.

"బావా! ఇక్కడ ఉద్యోగాలు బాగా దొరుకుతాయిటగా." అన్నాడతను ఉషారుగా.

“ఆఁ, దొరికేవాళ్ళకు దొరుకుతూనేవుంటాయి”

“నువ్వేమి ప్యాసయినావు?”

“ఇంటర్మీడియట్ పార్ట్ వన్ పోయింది. నేనిహ దాన్ని కంప్లీట్ చేయదలచలేదు. నువ్వున్నావు గదా అని యిలా బయల్దేరి వచ్చాను. నెలకు ఓ నూటయ్యైదై చాలు బావా. ప్రైవేటు కంపెనీ అయినా పరవాలేదు; ఏమంటావ్?”

తాను మొహమాట పడటం చేతకానివాడు గనుక యిలా నిష్కర్షగా చెప్పేశాడు. “అబ్బాయ్! నూటయ్యైదైచాలా? బలేవాడివే. ఈ దేశంలో అన్ని వూళ్ళలోకంటే యీ వూళ్ళో ఎక్కువగా ఉద్యోగాలు దొరకటలేదు. దొరికేవాడికి ఎక్కడైనా దొరుకు తుంది. పైగా యిక్కడ క్రొత్త ప్రభుత్వం వచ్చాక యిదివరకు అర్హతలు చాలకపోయినా ఉద్యోగాల్లోకి తీసుకున్నవాళ్ళని వూడబెరి కేస్తున్నారు కూడా. నాకు పరపతివుంది నిజమే. కాని యిలా ఉపయోగించలేను. కావాలంటే నువ్వు రెండు నెలలపాటు యీ యింట్లో వుండు. తిను. నీకు చాతనైతే వెదుక్కో. నేనుమాత్రం సాహాయ్యం చేయలేను.”

అతని మొహం కందగడ్డలా అయింది. ఆ రాత్రే చెప్పా పెట్ట కుండా వెళ్ళిపోయాడు.

సహాయం. వీళ్ళకు ఎందుకు బుద్ధిలేదో, తమ పరిమితి తెలుసు కోకుండా ఒకరిపై ఆధారపడకూడదని. అయినా ఏంజీవులు వీళ్ళు? మామూలుమనిషికి కావలసిన లక్షణాలు వీళ్ళకులేవు. చూడగా తనకుతప్ప మరెవరికీ లేనట్లున్నాయి.

ఈ విశాల ప్రపంచంలో తలకొక రీతిగా బాధపడుతూ యింత లోపభూయిష్టంగా అనవరతమూ మనుషులుమగిపోతూ ఎలా జీవి స్తారో విచిత్రం. ప్రకృతిఅనే త్రాసులో తనను ఒకవైపు నిల బెట్టి, రెండవవైపు మానవ లక్షణాలను, మానవునికి పనికివచ్చే

అంశాలను పడవేస్తే బరువు ఎటూ మొగకుండా సరిగా సరిపోతుంది. ఆస్థానే తననుగాక మరెవరినైనా నిలబడితే ఎటువైపో ఒకవైపు వాలిపోతుంది.

ఇది హేయ ప్రపంచం, కుళ్లు ప్రపంచం, బాధల ప్రపంచం, తప్పుల ప్రపంచం, దోషాయుత ప్రపంచం.

తాను ప్రేక్షకుడు!

ప్రొద్దున్నే లేస్తారు, గడబిడగా కాలకృత్యాలు ముగించుకుంటారు. నోట్లో యింత అన్నం కుక్కుకుంటారు. సైకిళ్ళమీద, సైకిల్ రిజెలమీద, గుద్దుకుని, కుమ్ముకుని, సిటీబస్సులమీద ఆఫీసులకు పరిగెడుతారు. చీవాట్లు తింటారు అధికారులచేత. తప్పు పనులు చేస్తారు. దొంగలెక్కలు వ్రాస్తారు. “డిస్టిల్డ్ వాటర్” యిచ్చి అయిదు రూపాయలు జేబులో వేసుకుంటారు. కేసు గెలిచినా ఓడినా డబ్బు వసులుచేస్తారు. అప్పులకోసం ఎగబడతారు. ఒకరినొకరు పొగుడుకుంటారు. తెగడుకుంటారు. మంచి నీళ్ళ నీతితప్పి చరిస్తారు. ఇళ్ళల్లోంచి బయటకు వెళ్ళ గొట్టించుకుంటారు. పంపుల దగ్గర యుద్ధాలు చేసుకుంటారు. పనికిరాని పిల్లకాయలకు పిల్లలను యిచ్చి మురిసిపోతారు. ఈగలతో, దుర్వాసనతో నిండివున్న కొండల్లో దేకుతారు. అతిమధురసన్ని వేళంలో కూడా తమ ఉద్యోగాన్నీ, బాధ్యతనూ తలపుకు తెచ్చుకుని “అమ్మో” అని కుమిలిపోతారు. రోగాలతో, వేదనలతో అఘోరిస్తారు. చీట్ల పేకలు ఆడతారు. డ్యూటీ పేరిట నడిరోడ్డుమీద నగుబాటు అయే పనులు చేస్తూంటారు. పరస్మీలకోసం వ్యామోహ పడతారు. తాగుతారు, తందనాలు ఆడుతారు.... అబ్బ! దుర్భరం!

బాగా చీకటిపడిపోయింది. క్రమంగా పెద్దపెద్ద వీధుల్లోని దీపాలు తీర్చిదిద్దిన వరసలుగా దూరాన సందుల్లోకి దృగ్గోచరమౌతున్నాయి. అచ్యుతరావు ఒక సందులోంచి నడుస్తున్నాడు.

మనుషుల సందడి అంతగా లేని అమానచీకటి. సందులో మెల్లగా అడుగులు వేస్తూ నడుస్తూ ఒక పెంకుటింటికిటికి ముందు నడక వేగం మరీ మందంచేసి అటూ ఓరగా చూశాడు.

కిటికీవున్న గదిలో ఓదీపం వెలుగుతోంది. ఇతరులకు స్పష్టంగా కనిపించేటట్లుగా ఓస్త్రీ కూర్చునివుంది అటుకేసి! అచ్చుతరావును చూసిచిన్నగా వవ్వి అవ్యక్తధ్వనితో ఎదో పలికింది. అతను విని పించుకోకుండా తల ప్రక్కకు త్రిప్పికుని నడిచాడు తీవిగా. అతని పెదవులు చిన్నగా హసించాయి.

తాను తాను అతి నిగ్రహశాలి, స్త్రీజాతిమీద లాలసలేదు. తాను ఎవరికీ దాసోహం అనడు.

తన జన్మ ధన్యమైంది.

ఒక ఫర్లాంగు నడిచాక అచ్చుతరావు ఆగి చుట్టూరా చూశాడు. అంతా చీకటిమయం. ఆ పెద్దవీధుల్లోని దీపాలుకూడా యిక్కడకు కనబడటంలేదు. ఈ ఏకాంతంలోని ప్రశాంతంవల్ల తన నిర్మలత్వానికి బంగారానికి తావి అబ్బినట్లుగావుంది. అసలు సృష్టిలోని రసాస్యం యిదే. బాధాపూరిత మనుష్యులమధ్య, పెనుచీకటి పేలికలమధ్య ఎవరూ కాననిచోట హఠాత్తుగా శాంతి, వెలుగూ వుంటాయి. అది ఆరాతీసి సమీపించగలిగిన వాడు అదృష్టవంతుడు. తానే మేధావి.

అతను నిశ్చింతగా నిట్టూర్చి చుట్టూ మళ్ళా కలయచూశాడు.

ఇవి అసహ్యమూ, దర్శనమూ తాండవించని ధనవంతుల మేడలనీడలు. ఇది సుఖభోగలాలసులైన వ్యక్తుల మలినచరణాలచే తొక్కబడని ఒక మారుమూల ప్రదేశంలోని నిర్జనభూమి. వివిధభోగపరాయణులు నిర్లక్ష్యంగా స్పృశించని అడివిలాంటి పట్టణభాగం.

తనకెందుకో యీ జాగా చూస్తేనే ఒక అపూర్వనేస్తాన్ని చూసి
నంత అప్యాయతగా వుంటుంది.

ఇక్కడ పచ్చిక లేదుగాని వుంటే విశ్రమించాలని ఉంటుంది,
దీనికి కారణం ఎప్పుడో తెలిసింది? కల్మషయుత, దుఃఖ సమి
శ్రిత, అసహ్యభరితమైన అన్ని వీధులు, బజార్లు దాటాక యిహ
దీనిపై నరసంచారానికి తావులేదు. అడ్డుగా పెద్దగోడవుంది.
ఆ గోడనానుకుని అచ్యుతరావు క్షణంపాటు కనులు మూసుకు
న్నాడు. ఇది అన్నిటికి అతీతమైనది. ఎవ్వరూ తన అంతస్తు
స్పృశించలేనిది.

ఇహచాలు. ఇదే అతని "ఔర్మీనస్" అతను వెనక్కి తిరిగాడు.
ఒక అవ్యక్త ప్రబోధనతో మనసంతా మగతనిండి, నేత్రాలు
ఉజ్వలంగా ప్రకాశిస్తున్నాయి.

తాను అతీతుడు. కోర్కెలను, మానవ బలసీనతలను అవలీలగా
అతిక్రమించినవాడు.

వందగజాలు గడిచాయి. అక్కడ ఒకస్ట్రీట్ లైటు వుంది.
ఎడమవైపునందు మలుపు తిరిగి ఓ వ్యక్తి నడిచివస్తూ అచ్యుత
రావుకు అక్కడ కనిపించాడు. సరిగా దానివెల్తురులోకి వచ్చే
సరికి ఆ వ్యక్తి తనలోతను ఏదో మాట్లాడుకుంటున్నాడు.
గాలిలో చేతులు తిప్పుతున్నాడు. తీవ్రంగా గొణుక్కుంటు
న్నాడు. పైగా ఆపనివల్ల ఏదో ఆనందం అనుభవిస్తున్నట్లుగా
గోచరిస్తున్నాడు.

"ఆత్మారావు! ఏలోకంలో విహరిస్తున్నావ్!" అంటూ అచ్యుత
రావు అతన్ని ఎగతాళిచేస్తూ ఆపాడు.

అతను ఉలుకుపడి, యితనివంక తేరిపారచూసి "నువ్వో?"
అన్నాడు.

“నేనే యిలా ఎక్కడికి?”

అతను ఆశ్చర్యపడి “అవును నేను యిలా ఎందుకువచ్చాను?

ఉత్తర ఘట్టికి బయల్దేరాను” అన్నాడు.

అచ్యుతరావు అతన్ని చూసి జాలించెందాడు. “నువ్వీ అలవాటు మానుకోవాలియే”

“ఏ అలవాటు?”

“నీకు ఏవో బాధలు, ఆవేదనలు వున్నాయని నాకు తెలుసు. కాని వాటినుంచి విముక్తుడివి కావటానికి ప్రయత్నించాలి. అనుక్షణం ఆలోచిస్తూ, తనలో తను మాట్లాడుకుంటూ, చేతుల్ని గాలిలో త్రిప్పుతూ సతమతమయే ఒకమనిషి వున్నాడంటే నాకు నవ్వాస్తోంది. నీ జీవితం, ప్రవర్తన యితరులకు ఎంత హాస్యాస్పదం! నీలాంటివాళ్ళు ఎలా బ్రతుకుతారో నాకర్థంకాదు. ఆశ్చర్యంగా వుంటుంది.”

“నాలాంటివాళ్ళు ఎలా బ్రతుకుతారో నీకు ఆశ్చర్యంగా వుంటుందా? అవును మీరు నార్మల్ మనుషులు కానందుకు. అవివేకాలకు లోనవుతున్నందుకు”

ఆత్మారావుకళ్లు ఒక్కసారిగా ఎర్రబడ్డాయి. “అచ్యుతరావు!” అన్నాడు, “ఇతరుల లెవరికీ లేని ప్రత్యేకత నీలో ఏదోవుందని నీవు చాలాకాలంగా అనుకున్నట్లు నాకు తెలుసు. నాలాంటి వాళ్ళంటే ఏదో చురుకైనభావంతో మిడిసిపడుతున్నావని నీ మాటలవల్ల నే ననేకసార్లు గ్రహించాను. జీవితంతో పోరాటం చేసేవాడిని చూస్తే బాధ్యత, బరువు తెలియని నీలాంటివాడికి ఈ కబురు చాలాకాలంగా చెబుదామకునికూడా మామూలు మనిషిని కాబట్టి “ఎందుకులే” అని వుపేక్షిస్తూ వూరుకున్నాను. నన్ను చూస్తుంటే నీ కాశ్చర్యంగా వుందా? పాపం. నిన్ను చూస్తుంటే మా అందరికీ ఎంత ఆశ్చర్యంగా వుంటుందో, మేమంతా ఎంత

వెక్కిరించుతుంటామో నీకు తెలియదు. ఎలా తెలుస్తుంది? నువ్వెప్పుడూ లోకులనిగురించి ఆలోచించటమేగాని, నీగురించి లోకులు ఏమనుకుంటున్నారో ఎప్పుడైనా వింటేనా? ఇహ మీదట ఆ సావకాశం కలిగించుకో. కాస్త నీగురించి ప్రజలేమనుకుంటున్నారోకూడా విను. నీకేమైనా బోధపడుతుంది" అని యిహ అక్కడ ఆగకుండా వెనక్కి తిరిగి గబగబ వెళ్ళి పోయాడు.

అచ్యుతరావు నివ్వెరపోయాడు? ఇదేమిటిది? ఈ ఆత్మారావు వచ్చి విచిత్ర విషయాలు చెప్పిపోయాడు. తన తీర్మానం, దృఢ విశ్వాసం అవన్నీ పటాపంపలు చేశాడేం? అబ్బే! యివి నమ్మ శక్యంగాలేవు. కాని యీ మూర్ఖుడు చాలా ఆవేశంతో పలికి పోయాడు. చూడాలి.

అసలు అతనికి తనమాటలకు ఎదురుజవాబు చెప్పగలిగే సామర్థ్యం వుంటుందని అనుకోలేదు. అలా చేయటమేగాక దబాయించాడు.

అతను మెల్లిగా ఆ కిటికీని సమీపించాడు. ఓరగా చూశాడు. ఆ స్త్రీ యింకా అలానే కూర్చుని బయటకు చూస్తోంది. మళ్ళా అవ్యక్త ధ్వనితో ఏదో అంది.

అచ్యుతరావు మందంగా సాగాడు. సంతృప్తి పడబోయాడు. తను, తన నిగ్రహం.... ఓహో! కాని ఆత్మారావు అన్నమాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి.... ఆమె ఏమిటో అంటున్నట్లుగావుంది. ఆలకించాలి. అతను ఊపిరి బిగించాడు. ఆమె చాలా నిరసనగా, హేయమైన భాషలో.... చాలు.... అతను విన్నాడు.

అచ్యుతరావుకు తల తిరిగింది. తనేనా భూమ్మీద యింతమాట పడింది. ఆమెకేమైనా మతిపోయిందా? తన నిర్లక్ష్యనికి, నిగ్రహానికి ఎటువంటి అర్థం తీసి పరిహాసించిందీ? పైగా పెద్ద

శబంతో కిటికీ తలుపులు మూసుకుంది.

చీ! ఎంతమాట అన్నాడు! ఈ స్త్రీకి కొంచమైనా బుద్ధిలేదు.

కాని.....!

ఆత్మారావు చెప్పిన మాటలు? తనగురించి లోకంలో కొందరు యిట్లాకూడా అనుకుంటున్నారా?

తడబడటం కొత్తగా అలవర్చుకున్న అడుగులతో ముందుకు సాగాడు.

చీకట్లో యిద్దరు మనుష్యులు ఎదురుగా వచ్చారు. ఇతన్ని ఎగాదిగా చూసి ప్రక్కకు తప్పుకుని గుసగుసలు చెప్పుకున్నారు. అచ్యుతరావు వీనులకు ఆ గుసగుసలు యీవిధంగా సోకాయి.

ఎన్నడూ విననంత శ్రద్ధగా వినటంచేత.

“వీడిపేరే అచ్యుతరావంటే, పిల్లికి బిచ్చంకూడా వేయడు.... చస్తే ఒకడికి సహాయం చేయడు....”

ఈ యిద్దరికికూడా మతులు పోయినట్లున్నాయి. లేకపోతే అట్లా ఎందుకు చెప్పుకుంటారు?

అతని మనసు సందిగ్ధమైంది. ఉద్విగ్నమైంది. “పాపం వీళ్ళు అమాయకులు” అనుకున్నాడు. ఆత్మారావు చెప్పిన మాటలు గుర్తుకువచ్చాయి. దుర్మార్గుడు నిజం చెప్పాడేమిటి కొంపతీసి! అచ్యుతరావుకు కొద్దిగా శరీరం చమర్చింది. బాధపడ్డాడు.

కాని ఈ విధంగా బాధపడటమారంభించటానికిది ప్రథమం. బయటి ప్రపంచంనుంచి చీకటి ఆ విషయాన్ని దాచింది.

మెల్లగా విశాలమైన వీధుల్లోంచి నడవసాగాడు. నడకలో కొద్దిగా తీవి తప్పింది. తనని రాసుకుపోతూన్న ప్రతివాడూ తనగురించి ఏమైనా చెప్పుకుంటున్నాడేమోనని చెవులురిక్కించి వినసాగాడు.

తాపత్రయ పడుతున్నాడు. ఆశాభంగం చెందుతున్నాడు. మళ్ళా ఏదో గండం తప్పిందికదా అన్న అవ్యక్తపు సంతోషం!

పాడు పాడు కార్లతో, పిచ్చి పిచ్చి నైకిళ్ళతో, చెత్త చెత్త రిక్వ
లతో, వెర్రిమొర్రి మనుషులతో నిండివున్న బజార్లలో పడి
వెనక్కి నడిచివస్తున్నాడు అతీతుడు అచ్యుతరావు.

సినిమా హాలు సమీపించాడు. ఇందాకటి నండడి తగినా సెకండు
షోకోసం అప్పుడే కొంతమంది జనం పడిగాపులుపడి కాచుకు
కూర్చున్నారు

అచ్యుతరావుకు క్లాళ్లు వణికాయి.

వాళ్లంతా తనని చూసి నవ్వుతున్నట్లు అనిపించింది. వెక్కిరిస్తు
న్నారేమో! ఆత్మరావుమాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి. చెవులు
రిక్కించి వినాలి. క్షణంలో మారిన తన మనసుతో సాధన
చెయ్యాలి.

“వాడు వున్నాడే వాడు, అచ్యుతరావు, చస్తే సినిమాలు
చూడడు. ఒక్క సినిమాపాట రాదు. ఒక్క సినిమాస్టార్ పేరు
తెలియదు. చవట.”

అబ్బే! ఇది కేవలం తనభ్రమ. ఎవరూ యీమాటలు అనటం
లేదు. తను అపోహపడుతున్నాడు, అక్కడున్న వాళ్ళలో ఒక్క
డికి తను తెలియదు.

కాఫీ హోటళ్ళలో జనం యింకా ఎగబడి ఉంటున్నారు. అస్త
వ్యస్తంగా వున్నారు. తలత్రిప్పి హోటల్ ప్రొప్రయిటర్ ముఖం
వంక చూశాడు. అదేసమయానికి అతనూ యితనివంక
చూశాడు.

అచ్యుతరావు ఆచూపు భరించలేకపోయాడు. తల ప్రక్కకి
త్రిప్పేసుకున్నాడు! ఆ చూపు ఎంత ఎకసెక్కంగావుంది;
వాళ్ళంతా చూడు ఎలా తింటున్నారో! ఎంత సరదాగా వున్నారో.
నువ్వో? వొట్టి దేబ్యానివి. అన్నట్లుగావుంది.

అబ్బే లేదు. లేదు. అతని చూపులో అట్లాంటి భావంలేదు.

కేవలం భ్రమ. భ్రమ. అనుకున్నాడు.

“అబ్బే కాదు. నిజమే” అనుకున్నాడు.

“అబ్బే అసలు వాడికీనాకూ ఏం సంబంధం. నేనెవరో వాడికి తెలియనే తెలియందే” అనుకున్నాడు.

అచ్యుతరావుకు హఠాత్తుగా మనస్సు ఎదురుతిరిగింది.

“చీ నేనెందు కింత హీనంగా ఆలోచిస్తున్నాను? నేనెక్కడ? వాళ్లు ఎక్కడ? నాస్వభావం ఎక్కడ? వాళ్ళస్వభావం ఎక్కడ?” అని సమర్థించుకో ప్రయత్నించాడు.

సమర్థన సమర్థనలాగే వుంది. మాటనుంచి మాటలు ప్రతిధ్వనించినట్లు “నా స్వభావం ఎక్కడ వాళ్ళస్వభావం ఎక్కడ?” అని మళ్ళీ వికృతంగా ఆలోచన స్పందించింది.

ఆ తాకిడికి అతను పూర్తిగా అప్రతిభ డయిపోయాడు. “నన్ను నేను ఎంతచులకన చేసుకుంటున్నాను? ఆ మూర్ఖుడి మాటలు సాంకేతికంగా పనిచేస్తున్నాయంటే. ఇదంతా కేవలం భ్రాంతి. నేను ఆదర్శప్రాయుడ్ని” అని తనకితాను విన్నవించుకున్నాడు. పోలీసువాడు పని రద్దీ తగ్గటంతో దమ్మిడిలు దుకాణందగ్గరకు పోయి నిల్చుని ఆకులునముల్తూ కబుర్లు చెబుతున్నాడు. సమీపంగా వస్తూన్న అచ్యుతరావుని యిద్దరూ చూశారు. గౌరవంగా చేతులు దించారు.

అచ్యుతరావుకి భయంవేసింది. కనీసం వీళ్ళకు అయినా మంచి అభిప్రాయం వుందా?

ఆత్మారావుమాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి, శరీరమంతా నీరసం క్రమ్మింది. ఇందాకటిదంతా భ్రాంతి అన్న సందేహం సడలిపో సాగింది. అసలు తనగురించి వీళ్లేదో చెప్పుకుంటారని ఎందు కనుమానించాలి? ఎందు కనుమానించకూడదు? వీళ్లు తనని గురించి ఎందుకు చెప్పుకుంటారు? ఎందుకు చెప్పుకోకూడదు?

తాను వినకూడదు. ... వినాలి.

కాని పాముచెవులు పెట్టుకుని వినక తప్పలేదు.

“అదికాదు దమ్మిడిలూ! ఈయన జీవితం ఏమిటంట? సాయం త్రం అలా వస్తాడు. రాత్రికి యింటికి వెడతాడు? ఒకన్నేహం, జల్సా, కుషీ ఏమీలేదు. డబ్బుండి చేసేదేమిటంట? విడ్డూరం మనిషిలా వున్నాడు.”

“ఎవరిపిచ్చి వారి కానందం?”

ఈనాడు తన శ్రవణకుహరం ఏం పాపం చేసుకుంది, అతనికి ముచ్చెమటలు పోశాయి. తాను ఎవరినిగురించి నిరంతరం జాలి చెందుతున్నాడో వారి దృష్టిలో తాను హాస్యాస్పదమైన పాత్ర అయ్యాడు. ఈలోకంఅంతా తనను యింత కించపరుస్తూ ఆలోచిస్తుందా?

ఏతలనూనె ఏపనిచేస్తుందో గడగడ చెప్పే ప్రక్కయింటివాళ్ళ అబ్బాయి, పని మనిషి యాదమ్మకొడుకు వెంకటీ, జింకపిల్లా, వంటవాడూ పరమేశం వీళ్ళంతా ఆకస్మికంగా ఒక ఉన్నత స్థానం ఆక్రమించుకుని, అతని హృదయంలో చోటుచేసుకుని బిగ్గరగా నవ్వుతున్నారు. తన తీవి, దర్జా, అంతస్తు, ఊహలు విరిగిపోయినాయి. బూడిదలో కలిసిపోయినాయి. అతనికి పాఠ్యతి గుర్తువచ్చింది.

ఆపిల్ల తననుసూసి నవ్వుతుంది. కాని వెక్కిరిస్తూ నవ్వుదు. అది కొంటితనం గలనవ్వే. ఆకొంటెతనంలో ఎంతహాయివుంది. అది అనుభవించినవాడు ధన్యతముడు. ఆమె ఇంటికేసి ఆశగా చూశాడు. నిట్టూర్పు విడిచాడు. ఇంటి తలుపులు వేసివున్నాయి. ముందు విచారం ఆవరించబోయింది. కాని వెనువెంటనే “హమ్మయ్య” బ్రతికాను అనుకున్నాడు.

తన పరిస్థితి యిప్పుడు ఎంత హృదయవిదారకంగా వుంది.

వచ్చేదారకీ, వెళ్ళేదారకీ యీ రోజు ఎంతవార కనుక్కోగలిగాడు
 "కహ జాతేసాబ్" అన్నాడు రిక్నావాడు ప్రక్కగావచ్చి రథాన్ని
 ఆపుతూ. వీడు సాధారణంగా ఎప్పుడూ అడుగుతుండేవాడే.
 వీడి యిల్లు యీ దరిదాపుల్లోనే ఎక్కడో వుండివుండాలి.

"అక్కర్లేదు" అన్నాడు కోపంగా తెలుగులో.

"ఏమయ్యవయ్య అయ్యవు! ఒక్కనాడైనా రిక్నా ఎక్కినపాపాన
 పోతివిగాడు. డబ్బంతా మూటగడుతువుగానిలే" అని రిక్నావాడు
 గబగబ త్రొక్కుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

అచ్యుతరావు నిర్విణ్ణుడై పోయాడు. ఈసారి వినాలని అనుకో
 కుండా ఈమాటలు విన్నాడు. దుర్మార్గుడు దాటిపోయాడు. ఒక
 మనిషిని ఒకమనిషి గొడ్డులా లాగడం, రిక్నా యొక్కకుండా
 వుండటంలో తన ఆశయం!

ఒక యింటి ముందుకువచ్చాడు. ఆయింటి అరుగుమీద అయి
 దారుగురుమ నుషులు కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. ఇతను రావ
 టం కనిపెట్టి వాళ్లంతా మాటలు కట్టిపెట్టారు. అచ్యుతరావుకు
 యీ యిల్లు ఎవరిదో తెలుసు. వాళ్లంతా తననిచూసి మాటలు
 ఆపేశారు. అతని గుండె గబగబ కొట్టుకుంది. వీళ్ళు తనను
 గురించి యేమనుకుంటారో వినాలి. కాళ్ళు నేలమీద నెమ్మదిగా
 వొణుకుతున్నాయి. అరుగు దాటుతూ సర్వధ్యానమూ అతే
 కేంద్రీకరించాడు.

"పోతున్నాడే మనవాడు"

"పోనిదూ వాడూ ఒక మనిషేనా?"

"అవునుగాని ఏమిటి వాడి వుద్దేశం. ఇలా మిగలబెట్టుకొని జీవి
 తంలో ఏం సాధిద్దామని?"

"ముప్పయి ఏళ్ళు దాటాయి. యింకా పెళ్ళిపెదాకులూ
 లేకుండా...."

“పెళ్ళెందుకు? ఊరుందిగా. రోజూ చార్ మినార్ వైపు పోయి
స్తుంటాడులే”

“అయినా కొండంత ఆస్తి వున్నప్పుడు పెళ్ళిచేసుకుని కులా
సాగా వుండాలికానీ యిదేం బుద్ధులయ్యా, పెళ్ళయితే యీపాటికి
నలుగురు బిడ్డల తండ్రి అయివుండేవాడు.”

“ఇప్పుడు ఎంతమంది బిడ్డల తండ్రియాడో?”

అంతా నవ్వారు బిగ్గరగా. దూరంనుంచి ఇంకా ఏవోమాటలు
అస్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి. అచ్యుతరావు శరీరం తూలింది.
కష్టమీద కాళ్ళు స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకుని నడవసాగాడు.

అయిదు బిడ్డలని కని పోషించలేక సతమత మవుతూన్న రామ
నాథం, పెళ్ళాం జబ్బు నయం చేయలేక రోగం ముదరబెడు
తూన్న అర్భకుడు రామనాథం. ఈ రాత్రి తను పెళ్ళి చేసుకో
లేదని పరిహాసించాడు. ఎన్నిరాత్రులనుంచీ పరిహాసిస్తున్నాడో,
ఇవాళ తను విన్నాడు.

ఒక స్ట్రీట్ లైటు వెల్తురులోకి వచ్చాక తనవేపు సాధ్యమయి
నంతవరకూ చూసుకున్నాడు. తానీ వయస్సులో పెళ్ళిచేసుకోలే
దని వాళ్ళకు ఆశ్చర్యమైంది.

హఠాతుగా హృదయక్షేత్రంలో సంకులసమరం చెలరేగింది.
కాదు.... అది సంకులసమరం కాదు. ఒక భయంకర విషాద
సన్నివేశం. తనకెవరో వీడ్కోలు యిస్తున్నారు.

వేలమంది యువకులున్న ఒక సభలో అధ్యక్షుడయిన యువ
కుడు లేచి “ఇవాళ ఎంత విచారకరమైన రోజు! ఇన్నాళ్ళబట్టి
అచ్యుతరావుగారు కూడా మనలాంటి యువకాగ్రేసరులు. నేటి
నుంచీ వారు మననుంచి దూరమై పోతున్నారు. యువక ప్రపం
చంనుంచి వృద్ధ ప్రపంచంలోకి అడుగు పెడుతున్నారు. వీరు
యువకులుగా వుండి మన అందరిలాగే విచ్ఛలవిడిగా ప్రవర్తిం

చకుండా, బ్యాలెన్సు తప్పి సంచరించకుండా జరలోకి ఒక్కసారిగా వెళ్లిపోతున్నారు. వారి వీడ్కోలు నిమిత్తం ఏర్పాటు చేయబడిన యీ సభకు అధ్యక్షుడుగా....”

అచ్యుతరావుకు భయం వేసింది. తాను పెద్దవాడైపోతున్నాడు, ముసలివాడైపోతాడు. సాధించింది ఏమీలేదు. పెడదారినపడ్డాడు. ఘనుడినని తలపోశాడు. అసమర్థుడననీ, అవ్యక్తుడిననీ నిరూపించుకున్నాడు. తాను ఎందుకూ పనికిరాడు. ఇంతవరకూ జీవిత కాలమంతా వృధాచేశాడు. చివరకు అందరకూ హాస్యాస్పదమయిన పాత్ర అయ్యాడు. ఆత్మారావు తనకు కనువిప్పు కలిగించాడు. ఇంతవరకూ అందరినిగురించి ఆలోచిస్తూ, “పీళ్ళంతా ఎట్లా బ్రతుకుకూన్నారా?” అని ఆశ్చర్యం చెందాడు. తనని గురించి వాళ్ళంతా వేలెత్తి చూపిస్తున్నారనీ, పదిమంది కలుసుకుని కూడా చెప్పుకునేందుకు తనలో చెప్పలేనన్ని లోపాలున్నాయనీ గుర్తించాడు ఇప్పుడు. ఇంతమంది నోటిలో పడిన ఈ జీవితభారం ఎలా మోయటం?

తాను అతీతుడ ననుకున్నాడు. అందరికన్నా మిన్న అనుకున్నాడు. కాని కాదు. తనకెవరూ చిల్లిగవ్వకూడా ఇవ్వటంలేదు. మూసివున్న గేటుతలుపులు తెరుస్తూంటే చేతులు వణుకుతున్నాయి. తాను అతీతుడు కాదు. కానేకాదు.

ఇంతలో మెరుపులా ఓఆలోచన తాకింది. ఒక్కసారిగా ఒళ్లంతా రులుమంది. గేటు కిర్రుమంది. తాను అతీతుడే. ముమ్మాటికీ అతీతుడే!

